

Katto-
witz**porosz szén****bécsi légszeszgyári koksz
és tüzfá****Kelen-banknál**

Telefon 66 és 2-62. Telep: Boldogasszony sugárút 40.

180

Szeged halála és feltámadása

Írja: Szabó László

XVI.

A petresi gátszakadás

Petres, ahol a gátszakadás bekövetkezett, Dóc és Mártély vonalába esik, éppen a középre. Az elszakadt töltéstől körülbelül egy kilométer távolságra északra esik a percsorai keresztgát, melyet a védekezés szempontjából a legfontosabbnak tartottak. Szegedtől légvonalban, mintegy husz kilométer távolságra fekszik ez a töltés és hogy éppen itt történt a baj, azt egyszerűen a földrajzi helyzetből nem lehet megmagyarázni. A Tisza egyik átmetszése huzódik a töltés mellett s a normális meder és a töltés között öt-hatszáz méteres árterület van. Az átmetszés mögött egy óriási nagy, több mint tíz kilométeres kanyarulat van, mely a semmiképpen sem védett körtvélyesi rétet veszi körül. A folyó széles medre, továbbá körtvélyes és az alatta levő, szintén nem védett bárci-rét tömérdek vizet befogadhatott. Mindenki, aki az 1879-iki árvízről írt, csodálkozik azon, hogy éppen Petresnél szakadt el a töltés, ahol egészen új volt, mert csak 1877-78-ban épült. Nem veszik figyelembe, hogy a töltés minél régebb, annál jobb, mert az új töltésbe a víz könnyebben beszivárog. Továbbá az új töltés hamarjában készült, téli munka volt. A téli fagyos rögökből szép, magas töltést hamar lehetett csinálni, de abban a töltésben nem lehetett bízni, mert a fagy végre is enged s a víz ott marad a töltés anyagában.

Az elszakadt töltés igen szép építmény volt, s a koronája mintegy fél méterrel emelkedett ki a legmagasabb vízállás felett. Várady Ignác, aki a percsorai gáttal együtt a petresi töltést is védte, erősítéseket sürgetett, még pedig a Tisza felőli oldalon, úgy okoskodva, hogy ott kell pótolni az anyagot, ahol fogy. A mérnökök azonban jobbnak vélték, hogy belülről erősítsék a töltést, még pedig nem a töltés lábát, hanem a töltés koronáját. A töltés lábával ugyanis baj volt: a töltés nyugati oldalán is hol egy méternyi, hol másfél méternyi víz volt. Erre azt mondták, hogy »talaj-víz.« Pedig valószínűleg már a Tisza

vize volt az, — a töltés alatt erősen szivárgott át a víz és a töltés testéből már csak az volt száraz, ami a vízből kiemelkedett.

Reizner János »Szeged Történetében«, nyilván megbízható hallomás alapján, így írja le a töltés-szakadást:

Várady este 7 órakor az egész szakaszt szemle alá véve, a petresi töltésen sem észlelt semmiféle gyanús körülményt. Alig távozott Várady két kilométernyire, midőn az őrző katonája vész-lővéseit hallotta. Rögtön visszafordult s azt tapasztalta, hogy a töltés mintegy husz ölnyi hosszúságban egészen eltűnt és a nyíláson a Tisza iszonyu erővel és robajjal ömlik a percsorai rétre. A 3 öles magasságu vízszlop mindinkább szélesedett, úgy hogy a szakadás elzárására még gondolni is teljesen képtelenségnek látszott. A szerencsétlenség egyedüli tanúja, az őrző katonája, a szinpadj tüneménynek is beillő jelenetről azt adta elő, hogy a töltés átszakadt részén csak néhány perccel előbb vonult keresztül s anélkül, hogy valami történt volna, 7 óra körül a töltés önmagától egyet fordult és egész tömegével a mélységbe zuhant, amire megadta a vészjelet.

Szeged pusztulása után nyomban elrendelte a kormány a vizsgálatot annak a kiderítésére, hogy mi okozta a petresi töltés-szakadást. Ez a bizottság, melyben »szakértők vettek részt, a katasztrófa valóságos okairól csak igen keveset tudott megállapítani, noha egészen május 23-ig foglalkozott az ügygel. Az itt következő adatok, csaknem szóról-szóra a bizottság Jelentéséből vannak véve:

A bizottság kihallgatta Várady Ignác urat, Hegedűs Istvánt, a percsorai ármentesítő társulat igazgatóját, Novák József főügyészt, Szekerke Józsefet, Radenich algyevi uradalmi igazgatót, a gyevi kasznárt és Csejtye dorozsmai szolgabíróit. (A gátőrök, munkások és katonák közül senkit sem hallgattak ki.)

A kihallgatott tanúk mind részt vettek a védelemben s részben vezetői voltak a védelemnek; véleményük az volt, hogy Kende Kanut percsorai kormánybiztos késedelmes és hiányos intézkedése okozta a petresi szakadást.

»Midőn február hó második felében a Tisza rohamos áradásnak indult, a szegedi közönség még nem sejtette a vész közelségét, sőt a vészbizottság első ülésében, midőn Taschler főkapitány a helyzet komolyságát jelezte, a bizottság többsége részéről csaknem kinevetelt. Az itt keringő hírek szerint a Felsővidéken csekély havazások voltak a télen s így vízártól félni nem akart senki.«

Csak akkor kezdett Szeged népe hinni a veszedelem valóságában, mikor a Tisza óriási szökésekkel néhány nap alatt megközelítette az 1876-i legmagasabb vízállást, de ekkor azután meg is történtek a várostól telhető legerélyesebb intézkedések.

Elsősorban a percsorai töltés-vonalak védelmére és jókarba helyezésére gondoltak. A percsorai társulat kormánybiztosa, Kende Kanut, noha a vész-bizottság táviratilag felszólította, nem jelent meg a veszedelem helyszínén; ezt és Kende egyéb mulasztásait a bizottság megállapította.

A Szegedi Napló azonban, mely különben mindig támadta Kende Kanutot, nem engedte,

hogy most minden mulasztásért és hibáért Kende Kanut legyen a bűnbak.

Abból, írta a Napló, hogy Kende elhanyagolta a védelmi ügyet, még nem következik, hogy ő okozta a katasztrófát.

A percsorai vész-bizottság, melynek élén Novák József kijűnő főügyészünk állt, melynek mérnöke Várady volt, ki 1876-iki hősiességével a közeliismerést kivívta, melyben működött a fáradhatatlan Szekerke József, — megtette kötelességét minden irányban, s többet Kende Kanut sem tehetett volna, bár éjjel-nappal együtt védte volna is velük a töltés-vonalat. A Tisza rohamos árával nem küzdhetett volna meg senki, aki a vészely nagyságát jó előre nem látta. Hogy Kende Kanut se nem szakértő, se nem figyelte meg a Tisza sajtásait évtizedek óta, hogy a vészt előre nem látta és hogy akkor sem látta volna, ha lejön az első távirati meghívásra, abban senki sem kételkedik. Kende Kanut nem okozta tehát a petresi szakadást, ha csak azon megbecsülhetetlen, de sajnos, nálunk minden-napi hibájával nem hogy vállalkozott oly hatáskörre, melyhez nem ért, sőt melynek terheit és fáradalmait elviselni sincs semmi hajlandósága.

A közvélemény sürgette, hogy vizsgálják meg Herrich Károly és Hieronymi Károly szerepét is, mert a miniszteriumban ők irányították a Tisza-szabályozás összes ügyeit s így a technikai intézkedésekért, illetve azok elmulasztásáért nekik kellett viselni a felelősséget. Nem tetszett Szeged közönségének az sem, hogy azok a szakértők, kik a vizsgálatban részt vettek, a Tisza-szabályozáson dolgoztak s így a kérdésben érdekelve voltak, sőt a kormánnyal többé-kevésbé függő viszonyban voltak. Szeged azt óhajtotta volna, hogy külföldi szakértők vizsgálják felül a Tisza szabályozását, s ez a közvélemény kívánságára később meg is történt, bár a vizsgálat nem sok gyakorlati eredménnyel járt. A Tisza-szabályozási társulatoknál eddig is az volt az uralkodó vélemény, hogy Kende Kanut kinevezése ugyan hiba volt a kormány részéről, de Szeged nem azért pusztult el, mert a Tiszát rosszul szabályozták, hanem azért, mert a város rosszul védekezett.

G. F. B.

világhírű szelvényhártyák

minden létező divatszínben,

129

szavatolt minőség

gyári raktár

Pollák Testvérek

Csekonics ucca és Széchenyi tér

LICHTMAN CIPŐK**BALLY CIPŐK**

31

Belvárosi Cipőüzlet Szeged, Széchenyi tér 1. Városi bérház

Frankó Andor „Dugonics“

292

Dugonics-tér (Szegedi Napló ház)

kapható a felülmúlhatatlan hatású és a Parisban kitüntetett

KIRÁLYNÉ CREME**Köszönetnyilvánítás.**

Mindazon rokonoknak, jóbarátoknak és ismerősöknek, akik drága jó feleségem és édes anyánk elhunytával részvétükkel fájdalomukat enyhíteni igyekeztek, ezúton fejezzük ki köszönetünket.

497

Löwy Soma és gyermekei.

Üzletáthelyezés!

Autó és Gépkereskedelmi Vállalat

Székulesz és Vészits

üzletét Kigyó ucca 1. szám alól, meg-nagyobbítva

Kölcsey ucca 11. szám
(Feketesas ucca és Kölcsey ucca sarok)

alá helyezte át.

A Magyar Gazdasági Gépgyár és a Magyar Fiat Automobil Művek Délkerületi Képviselet

cséplők, Case traktorok, vetőgépek, Fiat személykocsik, teherkocsik, pneumatikok, alkatrészek, kerékpárok.

49

Minden típus raktáron megtekinthető.

NILUS CIPŐ**elsőrendű magyar gyártmány!**

Székes, olcsó, tartós. Lerakat LUSZTIG MRE, Széchenyi tér 2.

512

Minden párért garancia.